

بازشناسی انواع مقرنس و نحوه اجرای آن در ساختمان

۱- محبوبه احمدی

۱- دانشجوی کارشناسی ارشد مهندسی معماری فنی دانشگاه تربیت مدرس، تهران، ایران

Mahboobeahmadi@modares.ac.ir

۲-افسانه زرکش

۲-دانشیار گروه معماری، دانشگاه تربیت مدرس

zarkesh@modares.ac.ir

چکیده

با توجه به وسعت ساختمان های ارزشمند در سراسر قلمرو پیروان دین اسلام و حوزه تمدن نوروژ و تاثیرگذاری و در هم تنیدگی آن ها، موضوع این مقاله مروری بر خلاصه دانش و ففونی است که پایه شکل گیری این بناها می باشند و به معماری سنتی شهرت دارند که بر پایه تناسب و تقارن و تبعیت از قوانین هندسی ساخته شده و هوشمندانه به سه اصل کارکرد، سازه و زیبایی نیز پاسخ داده اند که شامل رسمی بندی، یزدی بندی، مقرنس، گره و ... است که در این مقاله به مقرنس نگاه ویژه دارد ضمن آن که برای رسیدن به مقرنس نیازمند توضیح چستی مقرنس و مراحل پیش نیاز آن نیز ضروری می باشد. مقرنس خود یک ویژگی سه بعدی مسحور کننده با هندسه ای طبیعت گرا و شگفت انگیز است که در گوشه سازی گنبدها، بالای دیوارها، سر در ایوان ها، سر ستون ها و تاقچه ها به خصوص در اماکن مقدس و مساجد و آرامگاه ها، کاروانسراها و دیگر بناهای مهم در معماری سنتی نقش مهمی دارند. مقرنس ها در بیشتر موارد عنصری تزئینی غیر باربر می باشند که در ادامه ضمن آوردن مباحث پیش نیاز مقرنس به بررسی و شناخت مقرنس، انواع قطار بندی و آلات مختلف آن و چگونگی نحوه اجرای آن در ساختمان بررسی صورت خواهد گرفت.

واژگان کلیدی: مقرنس، اجرای مقرنس، آسمانه، پتکانه، معماری اسلامی

مقدمه:

از زمان پیدایش تمدن در جوامع بشری و آغاز زندگی عشایری و روستایی و شهری نیاز به سرپناه برای محیط زندگی و کار، چالش ساخت و ساز بناها نیز آغاز شد و برای نیازمندی های اساسی بشر پاسخ های گوناگون و متنوعی داده شد. از آنجا که نیازهای نوع انسان یکسان است اما با توجه به اقلیم و نوع کارکرد پاسخ های متفاوت و گوناگونی را طلب می کنند و سازه ها شکل های مخصوص و گاه منحصر به فرد به خود می گیرند ضمن آن که باید به قوانین ایستایی منبعث از عالم هستی پای بند باشند تا هم قائم به خود باشند و هم در برابر حوادث طبیعی مانند زلزله، سیل، طوفان و امثالهم مقاوم باشند و فرو نریزند. لذا گستره بناهای مورد نیاز از چادرهای عشایری گرفته تا خانه های روستایی نظیر ماسوله تا بناهای با